

NALEŻNOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM. CENA NUMERU 60 GROSZY

SAMORZĄD

TYGODNIK

POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU
TERYTORJALNEGO

Rok XVIII.

Warszawa, 30 sierpnia 1936 r.

№ 35.

TREŚĆ NUMERU

St. Iłowiecki. — Małe letniska na przykładzie powiatu limanowskiego.

K. Woyciechowski. — Kwestja terenowa w akcji letniskowej na Huculszczyźnie.

Sprawy bieżące
Wiadomości gospodarcze
Poradnik samorządowy
Komunikaty.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

CENTRALA W WARSZAWIE
UL. JEROZOLIMSKA 1.

Oddziały:

Biała (Bielsko)

Białystok

Bydgoszcz

Drohobycz

Gdynia

Katowice

Kołomyja

Kraków

Lublin

Lwów

Łódź

Poznań

Radom

Równe

Stanisławów

Tarnów

Wilno

Włocławek.

ZAŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE.

KSIĄŻECZKI OSZCZĘDNOŚCI.

LOKATY TERMINOWE. RACHUNKI CZEKOWE.

INKASO. PRZEKAZY. AKREDYTYWY.

WALUTY I DEWIZY. ZLECENIA GIELDOWE.

DEPOZYTY.

18 ODDZIAŁÓW W WIĘKSZYCH MIASTACH POLSKI.

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH

WAŻNIEJSZYCH CENTRACH FINANSOWYCH ŚWIATA.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

<p>PRENUMERATA KWARTALNA 7.50 ZŁOTYCH. OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 ZŁ. NUMER POJEDYŃCZY 60 GROSZY. KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020</p>	<p>REDAKCJA I ADMINISTRACJA WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81 a TELEFONY: REDAKCJI 9-66-06. ADMINISTRACJI 9-61-92. Redakcja rękopisów nadesłanych nie zwraca.</p>	<p>Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł. $\frac{1}{2}$—str. 175 zł. — $\frac{1}{4}$ str. 87 zł. 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł. — $\frac{1}{2}$ str. 125 zł., $\frac{1}{4}$ str. 62 zł. 50 gr. Publikacje bilansów o 50^{0/0} drożej. Ogłoszenia instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., $\frac{1}{2}$ str. 60 zł. — $\frac{1}{4}$ str. 30 zł.</p>
--	--	---

Redaktor — Franciszek Branny

ROK XVIII.

WARSZAWA, 30 SIERPNIĄ 1936 r.

Nr. 35

TREŚĆ № 35. Małe letniska na przykładzie powiatu limanowskiego. — *St. Hłowiecki*. Kwestja terenowa w akcji letniskowej na Huculszczyźnie. — *K. Woyciechowski*. Sprawy bieżące. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Komunikaty.

Małe letniska na przykładzie pow. limanowskiego*)

Warunki przyrodzone klimatyczne i terenowe wsi podhalańskiej, pozbawiając ją z jednej strony możliwości produkcji wytworów rolniczych na eksport, a przez to dostarczenia jej środków bytowania, z drugiej strony kwalifikują tę właśnie wieś na idealne wprost ośrodki letniskowe.

Ostatnich kilka lat wykazało, iż ruch letniskowy na tych terenach rozwija się bardzo intensywnie, wzrastając z roku na rok liczebnie i stale, o czym świadczą dane, dotyczące frekwencji letników na terenie powiatu limanowskiego:

W roku 1932	ilość letników	wynosiła	3.799	osób
" 1933	"	"	5.840	"
" 1934	"	"	7.983	"
" 1935	"	"	10.300	"

Wzrastający ruch letniskowy, prócz dostarczenia ludności dochodów, ma jeszcze tę dodatnią stronę, że przyczynia się do kulturalnego i sanitarnego podniesienia wsi. Ruch ten staje się ostatnio bardziej powszechny, zapewniając temsamem ośrodkom letniskowym stały dopływ letników.

Ten właśnie objaw wzmagającego się ruchu letniskowego wymaga jaknajtroskliwszej opieki w kierunku dalszego rozwoju oraz przystosowania wsi do jego potrzeb i wymagań.

Na podstawie dotychczasowej praktyki trzeba jednakże stwierdzić, iż wieś zarówno pod względem przygotowania gospodarczego, jak i nastawienia psychicznego ludności — nie jest jeszcze całkowicie dostosowana do przyjmowania na swój teren letnika.

Cały szereg braków i przeszkód, na jakie napotykał w swym rozwoju ruch letniskowy, zmusił samo-

ząd terytorjalny do zajęcia się temi sprawami. Biorąc pod uwagę, iż samorząd terytorjalny:

a) jest czynnikiem powołanym do zaspakajania najniezbędniejszych potrzeb gospodarczych i kulturalnych mieszkańców,

b) posiada dokładną znajomość terenu i jego możliwości,

c) posiada środki finansowe do przeprowadzenia takich inwestycji, które przerastają możliwości inicjatywy prywatnej.

Powiatowy Związek Samorządowy w Limanowej powołał do życia w 1932 r. Powiatową Komisję Letniskowo - Turystyczną.

Do zadań powyższej Komisji należały:

a) nadzór i kontrola ogólna działalności poszczególnych gmin w sprawach rozwoju letnisk i popierania turystyki,

b) opinjowanie o potrzebie kierowania letników do tej czy innej gminy, dostosowanej i urządzonej do przyjmowania letników,

c) kontrola działalności prywatnych osób oraz instytucyj, dotyczących rozwoju letnisk i turystyki,

d) pośredniczenie pomiędzy letnikiem a wynajmującym, propaganda oraz staranie o ściąg letników, regulowanie wysokości cen za mieszkania, utrzymanie i t. p.,

e) statystyka i rejestracja właścicieli domów, pensjonatów i dworów,

f) współdziałanie z czynnikami rządowymi w zakresie rozwoju letnisk i popierania turystyki na terenie powiatu.

Strona organizacyjna tej Komisji — do 1935 roku t. j. do czasu wprowadzenia gmin zbiorowych, została ujęta w ten sposób, iż członkowie jej w $\frac{1}{4}$ części wybierani byli przez Radę Powiatową z jej grona, w $\frac{3}{4}$ zaś przez zebrania przedstawicieli ludności, zainteresowanej w rozwoju ruchu letniskowego.

1) Referat wygłoszony na Woj. Komisji Turystycznej w Krakowie w dn. 16.VI.1936 r.

W tym samym również roku w ośrodkach, wykazujących silniejsze natężenie ruchu letniskowego, powołano do życia miejscowe Zarządy Letniskowe, składające się z wójta, dwóch gospodarzy, a ponadto w okresie miesięcy letnich powoływano do ich składu przedstawicieli letników, by w ten sposób przez posiadanie w swym gronie czynnika zainteresowanego, lecz niezwiązanego z terenem, ułatwić wydobycie na światło dzienne tych braków i wad, których zazwyczaj miejscowa ludność nie spostrzega.

Miejscowe Zarządy Letniskowe (Gminne Komisje), poza wytycznymi zasadniczymi, ustalaniem przez Powiatową Komisję, miały pozostawianą całkowitą swobodę w ujmowaniu zagadnień letniskowych na swym terenie. Praktyka jednoroczna wykazała, iż ujęcie tych zagadnień przez niektóre z nich było tak pełne pomysłowości i celowości jak np.: wprowadzenie polubownych sądów, rozstrzygających spory wynikłe pomiędzy letnikiem a wynajmującym, zorganizowanie wynajmu mieszkań w ośrodkach, bardziej oddalonych od kolei, wraz z zobowiązaniem wynajmującego do dostarczenia letnikowi bezpłatnie furki na przyjazd i odjazd do stacji kolejowej, iż w latach następnych pomysły te zalecone zostały do stosowania przez Powiatową Komisję i na terenach innych gmin.

Czteroletnia obserwacja rozwoju ruchu letniskowego w 34-ch ośrodkach letniskowych na terenie powiatu wykazała (jak świadczy poniżej zamieszczone zestawienie), iż niektóre ośrodki stabilizują się na poziomie stałej frekwencji letników od lat kilku, podczas gdy inne przeistaczają się w małe letniska, na których właśnie dalszy rozwój tego ruchu będzie się opierał.

Rok	Ilość miejscowości z frekwencją roczną letników				Mszana Dolna ilość letników
	do 50 osób	od 50 do 200	ponad 200	ponad 1000	
1932	11	19	3	1	1.500
1933	11	16	6	1	2.400
1934	10	15	8	1	3.250

Wspomniałem również na wstępie o powszechności ruchu letniskowego. Aczkolwiek dokładnej statystyki letników według grup socjalnych powiatu limanowski jeszcze nie posiada, to jednakże na podstawie zebranych informacji z terenu można stwierdzić, iż z każdym rokiem przyjeżdża do powiatu coraz większa liczba średnio zamożnych pracowników umysłowych, a nawet pracowników fizycznych (majstrów fabrycznych, kolejarzy, tramwajarzy i t. p.). Fakt ten, prócz zapewnienia powiatowi stałego kontyngentu letników, którzy nie mogą sobie pozwolić na wyjazd do znanych i drogich uzdrowisk, zmusza równocześnie wynajmujących do zapewnienia letnikowi możliwości wynajęcia mieszkania wraz z umeblowaniem. Jest to umotywowane nie tylko okresem czasu, spędzonym przez tę kategorię letników na wsi, gdyż z zasady nie przekracza on jednego miesiąca, lecz również środkami finansowymi, które nie pozwalają na przewożenie własnego umeblowania. Wynika więc z tego, iż ruch letniskowy na terenie powiatu przemieniać się musi powoli w mały przemysł hotelarski.

I to jest właśnie jedno z najglówniejszych

zagadnień małego letniska, do którego ludność, chcąc mieć letników, musi się dostosować.

Samo jednakże przystosowanie wnętrza domu przez umieszczenie w nim skromnego bodaj umeblowania nie zapewni jeszcze dopływu letników.

Zebrane przez Powiatową Komisję Letniskowo-Turystyczną korespondencje — zapytania od chcących wynająć mieszkania na letnisko, jak również uwagi i życzenia letników, umieszczane w księgach życzeń, wprowadzonych we wszystkich ośrodkach letniskowych powiatu, — dostarczyły Komisji materiału tak wyczerpującego, iż sam w sobie stanowi on może całkowity program działalności w kierunku dostosowania małego letniska do wymogów i potrzeb letnika.

Z korespondencji letników za lata 1932 — 1935 wybrano 233 listy, w których zapytania nie ograniczają się jedynie do chęci uzyskania ogólnych informacji uzyskane materiały usystematyzowano w pewne grupy:

I. Klasyfikacja letników według stałego miejsca zamieszkania.

Największą ilość letników dostarcza powiatowi limanowskiemu województwo śląskie, przeciętnie 28%, skolei idzie województwo krakowskie z 23%, oraz miasto Warszawa również z 23%, następnie województwo poznańskie i pomorskie z udziałem 16%, pozostała zaś część Rzeczypospolitej jest reprezentowana w 10%.

II. Kategorie mieszkań.

Chęć zamieszkania w domach góralskich wyrażało 77% letników, w pensjonatach 15%, w dworach ziemiańskich 8%, przyczem jest to udział procentowy za okres 1932 — 1935. Uległ on jednak znacznej przemianie w 1935 roku w porównaniu z rokiem 1932. Podczas gdy w roku 1932 zainteresowania letników szły w kierunku domów góralskich, wyrażając się cyfrą 87%, — pensjonatów 12%, — dworów zaś ziemiańskich cyfrą 1%, to w roku 1935 stosunek ten uległ całkowitej przemianie, wykazując, iż tylko 37% letników chce zamieszkać w domach góralskich, natomiast 33% reflektuje na pensjonaty, a 30% na dwory ziemiańskie. Jest to potwierdzeniem poprzednio wysnutego wniosku co do konieczności przystosowania domów wiejskich przez dostarczenie letnikowi najniezbędniejszych sprzętów, z jednoczesnym ułatwieniem mu stołowania się u wynajmującego.

III. Otoczenie zewnętrzne i komunikacja kolejowa.

Z zapytań w tej dziedzinie wysuwa się na czoło kwestja bliskości lasu od wynajmowanego domu, stanowiąc 58% ogólnej liczby korespondentów, następnie 44% zapytuje o bliskość stacji kolejowej bądź o wygodny i łatwy dojazd do miejsca zamieszkania oraz 42% o możliwość korzystania z kąpeli w rzece lub basenie kąpielowym.

IV. Urządzenie wewnętrzne domu i aprowizacja.

W tej grupie zapytań na pierwsze miejsce wysuwa się sprawa używalności kuchni bądź istnienia

w pobliżu restauracji lub stołowni (61% zapytań), jak również kwestja możliwości dostania na miejscu u wynajmującego nabiału, jarzyn i owoców (39% zapytań), wreszcie zaopatrzenie mieszkania w sprzęty (37% zapytań).

Z cyfrowego zestawienia tych materiałów wynika, iż letnisko według wymagań tych, którzy chcą z niego korzystać, lecz nie znają jeszcze terenu, musi odpowiadać następującym warunkom:

1. Otoczenie zewnętrzne: bliskość lasu i rzeki bądź posiadanie sztucznego basenu oraz dogodna komunikacja od stacji kolejowej do miejsca przyszłego zamieszkania.

2. Apropozycja i urządzenie wewnętrzne, konieczność dostarczenia letnikowi nabiału, jarzyn i owoców przez wynajmującego oraz dania mu możliwości korzystania z własnej kuchni lub wspólnej przy wynajmowaniu mieszkania bądź konieczność założenia w danej miejscowości restauracji lub stołowni.

Natomiast jeśli chodzi o uwagi co do wyglądu i stanu letniska, to są one następujące:

I. Sprawy komunikacyjne i poczta.

Kwestja uzyskania zniżek kolejowych dla letnisk powiatu limanowskiego jest życzeniem wyrażanem przez wszystkich prawie przyjeżdżających, przyczem straty, ponoszone przez powiat z powodu braku posiadania zniżek kolejowych, sięgają rocznie kwoty 70.000 zł. W wypadku bowiem uzyskania zniżek kolejowych w wysokości 33% kwoty, zaoszczędzone przez letnika na biletach kolejowych, byłyby pozostawione w powiecie, którego ludność, jak już zaznaczyłem na wstępie, dochód swój czerpać musi nie z ziemi, lecz właśnie z przemysłu letniskowego. Pozatem wszystkie kwestje rejestracyjne i statystyczne, dotyczące frekwencji letników w powiecie, zostaną bardziej zbliżone do prawdy, gdyż z chwilą uzyskania zniżek każdy letnik zamelduje bezwarunkowo swój pobyt w gminie, natomiast chwilowa strata w dochodach kolei zostanie zrównoważona przez dochody Skarbu Państwa w postaci opłacanych podatków przez ludność.

Drugą palącą kwestją jest sprawa sezonowych rozkładów kolejowych, które po macoszemu traktują boczne linje kolejowe, a nie posiadając dogodnych połączeń z magistralami, zmuszają niejednokrotnie letników do wyczekiwania kilkugodzinnego na stacjach węzłowych.

Również usprawnienie w doręczaniu poczty letnikom przez wprowadzenie dodatkowej obsługi w czasie sezonu letniego oraz umieszczenie skrzynek pocztowych w ośrodkach letniskowych, nie posiadających urzędów lub agencji pocztowych, jest życzeniem wyrażanem przez większość letników.

Są to życzenia, których realizacja uzależniona jest od przychylnego ustosunkowania się władz państwowych, zarówno w dobrze zrozumiałym interesie Skarbu Państwa, jak również troski o dalszy rozwój ruchu letniskowego czynników miejscowych.

Jeśli zaś chodzi o uwagi, poczynione przez letników w tej dziedzinie, a dotyczące zagadnień, których wykonanie zależy od czynników miejscowych t. j. samorządu powiatowego lub gminnego, to na czoło ich

wybija się kwestja utrzymania dróg i mostów, zbudowania kładek na potokach, a nawet tak niepozorna, jakby się wydawało, sprawa utrzymania w należytym stanie drózek leśnych i polnych.

II. Sprawy kulturalne i sanitarne.

Letnik, przyjeżdżając z miasta na wypoczynek, chce mieć na miejscu choć w minimalnym stopniu zaspokojone swoje potrzeby duchowe i umysłowe i dlatego też w uwagach poruszane były kwestje przesunięcia godzin nabożeństw kościelnych (z 6 i 7 na godzinę 8 lub 9-tą), jak również wysuwano życzenia co do założenia bibliotek i czytelni.

Natomiast kwestja czystości, jakkolwiek, jeśli chodzi o wnętrza domów letniskowych, nie nasuwała letnikom prawie żadnych uwag, to jednakże w odniesieniu do sąsiednich budynków gospodarskich, utrzymanie miejsc ustępowych i urządzenia studzien wykazuje duże braki, nie wpływając bynajmniej propagandowo i nie świadcząc o zamiłowaniu do higieny wynajmującego.

III. Apropozycja.

Uwagi, poczynione przez letników w kwestjach apropozycyjnych, stwierdzały niedostateczną produkcję warzyw i owoców — przy jednoczesnym pobieraniu wygórowanych cen wyłącznie od przyjeżdżających na letnisko.

Zastosowanie się do wszystkich wyżej podanych wytycznych jest koniecznością, od której zależy fakt zakwalifikowania danej miejscowości, eliminując naturalnie warunki przyrodzone — jako ośrodka letniskowego przez samych letników.

Rozwój jednakże małego letniska zależy również w dużej mierze od stworzenia dla miejscowej ludności takich warunków, któreby w początkowych okresach zachęciły ich do poczynienia pewnych inwestycji oraz przekonały, iż ruch letniskowy tworzy poważną pozycję dochodową w ich budżetach.

Opierając się na powyższych materiałach Powiatowa Komisja Letniskowo - Turystyczna ustalała w poszczególnych latach swój plan działalności, przyczem wprowadzanie w życie niektórych zagadnień, stanowiących nawet zasadnicze postulaty, jak kwestja kwalifikowania mieszkań letniskowych odbywała się stopniowo, celem teoretycznego przygotowania ludności przed praktycznym ich zastosowaniem.

Ponieważ, jak już zaznaczyłem na wstępie, ludność powiatu nie była dostatecznie przygotowaną gospodarczo, a głównie pod względem nastawienia psychicznego do przyjęcia letnika, okres lat 1933 — 1935 został poświęcony przez Powiatową Komisję na uświadamianie wynajmujących swe domy. Akcją tę uskuteczniano przez urządzenie kursów letniskowo - gospodarczych oraz konkursów czystości.

Kursów powyższych urządzono:

w roku 1933 — 1 kurs 5-dniowy z liczbą 32-ch uczestniczek,

w roku 1934 — 1 kurs 14-todniowy z liczbą 18 uczestniczek,

w roku 1935 — 6 kursów 14-todniowych z liczbą 168 uczestniczek.

Program wykładów i zajęć praktycznych obejm

mował: ogólne wiadomości z dziedziny higieny, urządzenia domu letniskowego, ustosunkowania się do letnika, warzywnictwa i sadownictwa, gotowania i obsługi, przyczem zajęcia praktyczne uczestniczek kursu odbywały w pensjonacie, prowadzonym w miesiącach letnich w Górskiej Szkole Rolniczej w Łososinie Górnej.

Na zakończenie tego trzyletniego okresu przygotowania teoretycznego, urządzono w małym narazie zakresie, konkurs pod nazwą: „Kącik do mycia“, obejmujący 10 miejscowości oraz 180 domostw. Konkurs powyższy miał być sprawdzianem, czy ludność powiatu jest już przygotowaną do uczestniczenia w konkursie zakrojonym na większą skalę i obejmującym całokształt zagadnień, związanych z dostosowaniem domów i samych mieszkańców do wymagań i potrzeb letnika. Konkurs powyższy Powiatowa Komisja ogłosiła w roku bieżącym, przyczem obejmuje on wszystkie zarejestrowane domki góralskie w liczbie 297 w 24

gromadach. Warunki konkursu oparte zostały na instrukcji dla Komisyj Letniskowych, wydanej przez Związek Powiatów R. P., z uzupełnieniem ich warunkiem odpowiedniego ustosunkowania gospodarza i jego rodziny do letnika. Z tego też względu termin trwania konkursu został ustalony na czas od 15 czerwca do 1 sierpnia, by zebrać odpowiednie dane, a równocześnie przyzwyczaić ludność do utrzymywania swych domów w czystości nie tylko w okresie trwania konkursu.

Materiały, osiągnięte z powyższego konkursu, posłużą Powiatowej Komisji ponadto do ostatecznego zakwalifikowania danego mieszkania do jednej z dwóch kategorii, na które wszystkie domy zostaną podzielone, bądź do zupełnego wyeliminowania danego mieszkania, jako nie nadającego się do zapośredniczenia przez Powiatową względnie Gminne Komisje Letniskowe.

St. Howiecki.

Kwestja terenowa w akcji letniskowej na Huculszczyźnie

Podjęta przez Związek Powiatów R. P. akcja letniskowa ma na celu stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju miejscowości letniskowych przez nastawienie prac poszczególnych gmin letniskowych w kierunku planowego i celowego ich rozwoju. W końcowym swym wyniku akcja ta przez należytą rozbudowę danego letniska osiągnąć powinna ostateczny cel, dla którego zainicjowana została, a więc przez zwiększenie dzięki przeprowadzonej rozbudowie frekwencji letników, podnieść miejscowość gospodarczo.

W pracy tej nie należy jednak zapominać o przejawiających się zawsze w rozmaitych formach przeszkodach.

Należy więc zawczasu przewidywać i rozplanowywać nie tylko wszystkie konieczne prace we wszystkich dziedzinach i kierunkach, w jakkolwiek sposób z akcją rozbudowy związanych, lecz również nie mniej pilnie przewidywać i obliczać wszystkie możliwości pobocznych skutków akcji i wywoływanych nią sprzecznych interesów, któreby ją mogły utrudniać, a nawet czasem paraliżować. Należy też zawczasu obmyślić środki zaradcze, które mogłyby zapobiec skutecznie tym szkodliwym dla danych poczynań wpływom.

Pod akcją rozbudowy rozumieć trzeba całokształt prac inwestycyjnych koniecznych, ażeby miejscowość, posiadająca walory letniskowe, jeszcze nieurządzoną, często dziką, przemienić na miejscowość dostosowaną do tych wszystkich wymagań, jakim ośrodek letniskowy odpowiadać powinien; aby letnicy znaleźć w niej mogli zarówno pod względem sanitarnym, mieszkaniowym, jak i urządzeń kulturalnych, wszystko to, co każdy kulturalny człowiek uważa za minimum warunków dla osiedlenia się w danej miejscowości.

Czyste, wygodne i zdrowe pomieszczenia, niezbędne urządzenia sanitarne, wodociągi lub przynaj-

mniej dobrze urządzone studnie, wreszcie drogi, chodniki, deptaki, parki oraz miejsca rozrywkowe, wszystko to składa się na akcję rozbudowy. Akcja ta rozwijać się musi, rzecz prosta, na pewnym terenie, granice którego, narazie szczupłe, rozszerzać się muszą w miarę rozrostu i rozbudowy letniska. W dobrze więc pomyślanej i planowo przeprowadzanej akcji gmina letniskowa przewidywać musi na całe lata naprzód swoje potrzeby terenowe i obmyślać możliwości ich zaspokojenia, aby akcja rozwijać się mogła swobodnie, niehamowana i niepaczona przez czynnik spekulacyjny, jaki nieodzownie zjawi się zawsze natychmiast tam, gdzie widoczne są już lub wyraźnie przeczuwać się dają możliwości rozwoju danej miejscowości.

Kwestja więc terenu, swobodnego nim rozporządzania czy to jako własnym, czy też po normalnych cenach łatwo nabywanym, zawsze decydować będzie o powodzeniu pracy w wykonywanym przez gminę planie. Normalny bowiem wzrost cen ziemi, towarzyszący zawsze, jako t. zw. wzrost renty gruntowej, wszystkim rozwijającym się miejscowościom, i będący wskaźnikiem tego rozwoju, przez nieopanowaną spekulację doprowadzić może do takiego przewartościowania placów, że poza utrudnieniem dalszej rozbudowy, a często i zupełnem jej zahamowaniem przez monopolistów terenowych, rozpętać musi taką drożyznę, już nie tylko terenów, lecz w konsekwencji mieszkań i kosztów utrzymania, że zapowiadający się jaknajlepiej rozwój letniska z racji tej drożyzny może się zupełnie załamać.

Polityka więc, jaką kierować się powinny w akcji letniskowej czynniki do tego powołane, dążyć musi nie tylko do stworzenia warunków rozwoju, lecz również i do czynnej, zapobiegawczej akcji, mającej na celu zabezpieczenie dalszych prac przed postronkami, szkodliwymi wpływami.

Polityka ta, o ile mamy ją nazwać dobrą,

uwzględniać musi nietylko wszystkie czynniki, wpływające na dalszy rozwój letniska, lecz zwracać również baczna uwagę na teren, na którym akcja jest prowadzona, na potrzeby terenowe w perspektywie wieloletniego planu rozbudowy i zczasu dążyć do zapewnienia sobie niezbędnych nietylko w najbliższym czasie, lecz i w przyszłości terenów pod zabudowę, pod drogi, deptaki, parki i t. p.

Obserwując jednak prace naszych gmin uzdrowskich i letniskowych, wszędzie stwierdzamy objaw zupełnie wyraźnego pomijania tego ważnego zagadnienia, jakim jest zapewnienie sobie terenowych możliwości rozwojowych w perspektywie wielu dalszych lat.

Aby gmina mogła zawsze zaspakajać potrzeby terenowe, winna dolożyć wszelkich sił do zdobycia na własność, jeśli nie całkowitego, to przynajmniej możliwie największego zapasu terenów, czy też przez odpowiednie układy i umowy zagwarantować sobie swobodę dysponowania temi gruntami w miarę powstających potrzeb.

Obecnie jednak te tylko gminy letniskowe posiadają zapasy terenów, które już dawniej były w posiadaniu majątków gminnych, chociaż i w takich gminach w większości wypadków majątki te tylko pośrednio mogą być gminom dla akcji rozbudowy przydatne, przeważnie bowiem zbyt są oddalone od terenów zabudowy.

Tymczasem od rozwiązania sprawy terenów zależy: a) możliwość pełnego zrealizowania planu rozbudowy, b) taniość danego letniska, co samo już gwarantować będzie dalszy jego rozwój. Specjalnie groźnie sprawa ta przedstawia się na Huculszczczyźnie.

Na wyjątkowo wielkie znaczenie sprawy opanowania przez gminy letniskowe na tym terenie sytuacji terenowej składają się dwa czynniki, a więc fizjograficzne właściwości terenu, które, ograniczając terenowe możliwości, tem samem pobudzać będą żywioły spekulujące do rozpętania tam swej gry, poza tem także charakter etniczny Huculszczczyzny, dzięki któremu już nietylko dla gminy mogą powstawać szkodliwe interesy prywatne, lecz również sprzeczne z interesami państwa.

Na Huculszczczyźnie akcja letniskowa rozwinęła się szerzej właściwie tylko w dolinie Prutu, w miejscowościach położonych przy stacjach przebiegającej tam linii kolejowej, pozatem w Kosowie i Kutach.

Wszystkie inne miejscowości, a jest ich kilkadziesiąt, które zarówno pod względem klimatycznym, jak i walorów letniskowych nie ustępują wyżej wymienionym miejscowościom, znajdują się dopiero w zaczątku swego rozwoju, jako miejsca letniskowe, nie stworzyły zatem pola dla spekulacji terenowej.

W chwili jednak, gdy akcja rozbudowy przybierać zaczyna coraz realniejsze kształty, liczyć się należy tam nietylko z rozpoczęciem spekulacji terenowej, prowadzonej dla zysków, lecz również i z akcją wykupu terenów w celu rozbudowy tych miejscowości przez najmniej tam ze względów państwowych pożądane elementy.

Dopóki jednak trudności te jeszcze nie istnieją, nie staje gminie na przeszkodzie w zabezpieczeniu sobie możliwości sprawnego i celowego przeprowadzenia akcji, przez utrudnienie na przyszłość roz-

woju spekulacji terenowej, powodującej drożyznę mieszkaniową, a co zatem idzie i drożyznę pobytu w danej miejscowości.

Jako przykład zlekceważenia przez gminy kwestji terenowej, służyć mogą bardziej rozwinięte już w dolinie Prutu uzdrowiska, jak Jaremcze, Tatarów, Worochta, gdzie wszystkie niemal wolne tereny w pobliżu centrum i w najlepszych dla zabudowy miejscach zostały już przez spekulantów terenowych wykupione. Obecnie tereny te, kupowane niedawno po normalnej cenie ziemi ornej, sprzedawane są w cenie kilkadziesiąt razy wyższej od usprawiedliwionej warunkami miejscowymi ceny placów budowlanych.

Spowodowana tem w znacznym stopniu obecna drożyzna pobytu w tych miejscowościach nie jest dla nich jako uzdrowisk jeszcze tak groźna, jakby się okazać mogła dla miejscowości jedynie wypoczynkowych i letniskowych. Albowiem kuracjusz niestety we wszystkich naszych miejscowościach kuracyjnych znajduje tę samą drożyznę.

Drożyzna jest o wiele groźniejsza dla letnisk. Nie naglony koniecznością wyjazdu do letniska i ograniczony w swych środkach letnik łatwo zrezygnować może z drogiego letniska. Poza koniecznością więc opanowania przez gminę sytuacji terenowej ze względów na potrzebę zapewnienia sobie swobody w realizowaniu planu rozbudowy koniecznym jest to także i z tej racji, że cena placów budowlanych jest jednym z przemożnych czynników, wpływających na drożyznę danej miejscowości, a więc na przyszłą w niej frekwencję, t. j. na ostateczny cel tej rozbudowy.

Możność więc zdobycia przez osoby prywatne placu pod budowę domu, willi czy pensjonatu w cenie niewygórowanej, odpowiadającej warunkom danej miejscowości, poza ułatwieniem w osiedlaniu i budowaniu się tam osobom prywatnym, sprawi również, że i koszt mieszkania oraz pobytu w tej miejscowości utrzymany zostanie na usprawiedliwionym miejscowymi warunkami poziomie, zachęcającym do odwiedzania jej przez letników.

Obecnie we wszystkich miejscowościach na Huculszczczyźnie, nadających się na ośrodki klimatyczne, letniskowe, a również w licznych wypadkach i na przyszłe uzdrowiska, które myślą już o rozbudowie w tym kierunku, ceny terenów budowlanych wahają się od kilku do kilkunastu groszy za metr placu. Cena to niska.

Gdy zważymy, że wszędzie tam również i cena samej budowy wraz z materiałem w stosunku do cen w ośrodkach, które dostarczają letników, a więc i przyszłych kandydatów na budowę, jest niewspółmiernie niska, to zrozumiemy, że możliwości rozbudowy prywatnej w tych miejscowościach są dość duże.

O możliwości wykorzystania tych pomyslnych dziś dla rozbudowy warunków decydować będzie jednak umiejętne podejście do zagadnienia przez poszczególne gminy.

Znamy wszyscy dobrze sytuację finansową gmin w państwie, wiemy, że poza nielicznymi wyjątkami finansowe ich położenie nie jest do pozazdrosczenia, rozumiemy więc, że najważniejsze w tej sprawie zakupienie na własny rachunek odnośnych terenów, z myślą o ich odstępowaniu następnie odpowiednim

kandydatom, ze względu na materialną sytuację gmin i brak potrzebnych na ten cel rezerw nie jest możliwe.

Inicjatywa jednak gmin w kierunku uzyskania potrzebnych na ten cel środków, stosunkowo bardzo niewielkich, jest zawsze możliwa.

Lokalne warunki, odmienne w poszczególnych gminach, nasuwać mogą szereg sposobów, jakimi dałoby się zabezpieczyć odpowiednie tereny w celu odstępowania ich następnie pod zabudowę prywatną i zabezpieczyć w ten sposób przyszły ruch budowlany przed spekulacją terenową.

Przykładowo więc tylko wskazać tu mogę na możliwość zainteresowania tem zagadnieniem organizacyj, związanych z terenem Huculszczyzny i zainteresowanych omawianą sprawą, ze względu na swoje plany i programy na tym terenie realizowane, względnie na możliwość zainicjowania spółki czy to-

warzystwa przyszłych właścicieli willi w danym ośrodku letniskowym lub uzdrowiskowym, któreby zawczasu zapewnić sobie tu mogło tereny pod przyszłą budowę.

Zagadnienie terenu i jego opanowanie przez gminę, przeprowadzającą akcję letniskową, dotychczas nie tylko nie było wysuwane na plan pierwszy, lecz nawet nie było traktowane współzręcznie z innymi zagadnieniami letniskowymi.

W chwili rozpoczynania akcji letniskowej zagadnienie to nie wysuwa się nigdzie na plan pierwszy, nie odgrywa narazie większej roli. Jednak zaniedbanie jego załatwienia w najodpowiedniejszym czasie, a więc na samym początku, gdy jeszcze przez rozwój akcji nie powstała spekulacja, może fatalnie odbić się nie tylko na realizowanym planie rozbudowy, lecz wogóle na rozwoju samego letniska.

K. Woyciechowski.

Sprawy bieżące

LETNISKA NA WYSTAWIE TURYSTYCZNO - UZDROWISKOWEJ I LETNISKOWEJ W KRAKOWIE.

W Wystawie Turystyczno-Uzdrowiskowej i Letniskowej w Krakowie, otwartej w dn. 15 sierpnia 1936 r. obszerny i najciekawszy dział dotyczy letnisk i przemysłu ludowego. Zajmuje on całe drugie piętro w olbrzymim gmachu Akademii Górniczej. Zorganizowany został przez Związek Powiatów, a częściowo przez Krakowską Izbę Rolniczą, przez tę ostatnią w odniesieniu do przemysłu ludowego na terenie woj. krakowskiego.

Drugie piętro gmachu obejmuje hall, następnie dwa skrzydła. W prawym skrzydle znajdują się stoiska powiatów woj. krakowskiego i stoisko Związku Powiatów. Hall zajęty został na stoisko Związku Powiatów. W lewym skrzydle pomieszczono pozostałe powiaty Polski.

W hallu środkowym znajduje się główne stoisko które wypełniają mapy:

- 1) letniska Polski,
- 2) frekwencja i pojemność letnisk,
- 3) ilość letnisk w poszczególnych powiatach Polski,
- 4) Samorządowe Komisje letniskowo - turystyczne,

poza to umieszczone tam są dwie serie obrazków dydaktycznych, stanowiących projekty do ilustracji wydawnictw propagandowych akcji letniskowych dla wsi. W jednej serji przedstawiony został stosunek ludności wiejskiej do letnika, w drugiej zaś zestawione zostały momenty z życia letnika w środowisku wiejskim.

Drugie stoisko Związku poświęcone zostało budownictwu letniskowemu. Znajdujemy tu:

- 1) plany wzorowych urządzeń sanitarnych: gnojowni, ustępu z płyt betonowych, śmietnika z oczyszczalnią, ustępu murowanego (2 typy), oczyszczalni, ustępu drewnianego (4 typy), śmietnika drewnianego (2 typy),

2) domu wiejskiego poza regionem podhalańskim z mieszkaniem do odnajęcia (plan, perspektywę i model),

3) willi letniskowej w Myślenicach (plan i perspektywę),

4) domu włościańskiego w pow. bialskim (plan, model i perspektywę),

5) chaty w pow. myślenickim (plan i perspektywę),

6) domu wiejskiego z mieszkaniem do odnajęcia w okolicy podgórskiej (plan, model i perspektywę),

7) domku letniskowego w podgórskiej okolicy (plan, model i perspektywę),

8) chaty w pow. nowosądeckim (plan, perspektywę i model).

Projekty te opracowane zostały specjalnie dla Związku Powiatów. W stoisku Związku wystawiono także 9 planów domów w opracowaniu Poradni Budowlanej w Nowym Targu.

W stoisku tem umieszczone zostały również wydawnictwa letniskowe Związku Powiatów oraz tygodniki „Samorząd“, zawierające artykuły, dotyczące akcji letniskowej.

U wejścia do tego stoiska znajduje się „informatorek letniskowy“, t. j. stół z bębniem, na którym nalepione są wykazy wszystkich letnisk Polski z odpowiednimi szczegółowymi danymi.

Stoiska Związku Powiatów przedstawiają całość kształtu akcji letniskowej przezeń podjętej i prowadzonej.

Stan akcji letniskowej w poszczególnych powiatach oraz warunki letniskowe przedstawione są przy stoiskach poszczególnych powiatów. Rozmieszczone są one w następujący sposób, w skrzydle prawym znajduje się 12 stoisk powiatów woj. krakowskiego, w skrzydle zaś lewym 5 stoisk powiatów woj. stanisławowskiego, następnie 2 stoiska powiatu woj. pomorskiego, wreszcie stoiska z powiatów kresów wschodnich: krzemienieckiego, nowogródzkiego,

święciańskiego i brasławskiego. Poza to w korytarzu duże stoisko zajmuje mapa doliny Dniestru, jako terenu turystyczno - letniskowego z bogatym zbiorem dostarczonych na tę Wystawę przez Podolskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze w Tarnopolu zdjęć miejscowości zabytkowych i letniskowych woj. tarnopolskiego.

We wszystkich stoiskach powiatu na pierwszym miejscu znajdują się mapy letniskowe, na których są uwidocznione wszystkie letniska w powiecie o charakterze użyteczności publicznej, letniska duże, letniska małe, wreszcie wsie letniskowe. Poza to w wielu stoiskach znajdują się także teki, zawierające szczegółowe katastry miejsc letniskowych, dające jasny obraz wartości tych letnisk, oraz warunków pobytu w nich; obok zaś karty mieszkaniowe, szczegółowo przedstawiające wszystkie dane, dotyczące mieszkań, a mogące interesować letników. Podane są jeszcze w niektórych letniskach wykresy, we wszystkich zaś szereg zdjęć fotograficznych, przedstawiających daną miejscowość.

Przedstawione zostały również charakterystyczne dla danej okolicy stroje ludowe, oraz sztuka ludowa.

Stoiska województwa krakowskiego.

Powiat nowosądecki:

- 1) mapa letniskowa,
- 2) tablica przemysłu ludowego,
- 3) 2 manekiny w strojach ludowych: kobiecej i męskiej. Strój męski z Poдеgrodzia, wyjątkowo malowniczy, znajdujący się niestety już w zaniku,
- 4) 40 sztuk bardzo ciekawej i charakterystycznej ceramiki ludowej,
- 5) ręczniki, pochodzące z kursu tkackiego w Piwnicznej,
- 6) 2 sztuki płótna białego,
- 7) makata na szarem płótnie, wykonana w Poдеgrodziu,
- 8) motki nici, wykonane przez Dulata w Piwnicznej,
- 9) skórki baranie z Muszyny.

Poza to dla powiatu nowosądeckiego zajęte zostało stoisko w lewym skrzydle, w którym została umieszczona panorama Nowego Sącza, obok zaś szereg zdjęć z okolic, w tym część prześwietlanych na szkło.

Powiat limanowski (2 stoiska):

- 1) mapa letniskowa,
- 2) tablica przemysłu ludowego,
- 3) para manekinów w strojach ludowych,
- 4) sztuki samodziela z Łososiny Górnej,
- 5) wzór skrzyni ludowej wykonanej przez Pałkę z Niedźwiedzia,
- 6) pióra rzeźbiarza samouka z Kamionki Małej,
- 7) zydeł stylowy wyrobu żurka z Niedźwiedzia,
- 8) płaskorzeźby Chochlińskiego z Kamionki,
- 9) kasetki rzeźbione,
- 10) lalki w strojach ludowych (z Pisarzowej, Przyszowej i Niedźwiedzia),
- 11) album na fotografie wyrobu p. Mrozowskiego z Krosnej,
- 12) Obraz Matki Boskiej nieznanego rzeźbiarza,

13) Obraz Matki Boskiej w drzewie, pochodzący z 1840 roku.

Powiat chrzanowski:

- 1) mapa letniskowa,
- 2) zdjęcia fotograficzne,
- 3) hafty, pochodzące z zakładu sierot w Bobrku,
- 4) strój kobiety w gminie Babice,
- 5) komplet przyborów pisarskich na biurko, wykonany przez kamieniarza Ziabka z Pacułowic,
- 6) 2 kobiałki p. Nowaka z Babic,
- 7) hafty, wykonane przez Koło Gospodyń Wiejskich w Babicach,
- 8) 3 obrazy.

Powiat nowotarski (2 stoiska):

- 1) mapa letniskowa,
- 2) kartoteka katastru letnisk,
- 3) mapa przemysłu ludowego,
- 4) plan sytuacyjny osiedla Czorsztyń-Nadzamcze,
- 5) „Przegląd turystyczny“,
- 6) wyroby sekcji kilimkarskiej w Suchem,
- 7) manekiny w strojach górala i góralki,
- 8) rzeźby Chrystusa z krzyżem, wykonane w drzewie przez samouka,
- 9) paski wytłaczane w skórze z pięknymi klamrami,
- 10) chodniki w szerokie pasy,
- 11) sztuka płótna lnianego,
- 12) kilim,
- 13) kozuchy,
- 14) stanik ze Szczawnicy bogato wyszywany,
- 15) laski, fajki, pantofle, kapelusze, kierzce itp.

Powiat żywiecki:

- 1) mapa letniskowa,
- 2) kartoteka katastru letniskowego,
- 3) tablica przemysłu ludowego,
- 4) manekin w stroju ludowym bogato haftowany stanowiący piękny i charakterystyczny strój kobiecej, obficie zdobiony koronkami,
- 5) stanik czarny koronkowy,
- 6) gorset wykonany w Ciscu,
- 7) makata wyszywana (aplikacje) z Cisca,
- 8) koce, wykonane przez Wojciecha Ciupaka z Przyborowej,
- 9) szereg ptaszków kolorowych, wykonanych w drzewie (eksportuje się je do Anglii),
- 10) koń drewniany na biegunach,
- 11) mały wózek drewniany,
- 12) narty,
- 13) narzędzia kuchenne z drutu,
- 14) kafle kolorowe,
- 15) różne wyroby gliniane.

Powiat krakowski (2 stoiska):

- 1) mapa kolorowa, przedstawiająca zabytki poszczególnych miejscowości, do których można robić z Krakowa wycieczki,
- 2) fotografie zabytków i okolic Krakowa,
- 3) 2 koła do wozu,
- 4) wyroby włóczkowe z Tyńca,
- 5) wyroby koszykarskie Spółdzielni Koszykarskiej w Rącznej,
- 6) szafa z kolekcją kłódek wyrobu mieszkańców w Świątnikach Górnych,

- 7) górnik wykuty w soli z Wieliczki,
- 8) swetry i chusteczki z koronkami.

Drugie stoisko zajmuje umeblowanie izby wieśniaczej: zydel, stół, szafa, skrzynia, kołyska, mała skrzynka na drobiazgi, lampion z bibułki. Znajduje się tam również strój krakowski męski i kilkadziesiąt lalek w charakterystycznych strojach ludowych. Przy tem stoisku stale pełnią dyżury 2 krakowianki, udzielając informacyj o znajdujących się tam eksponatach.

Powiat tarnowski:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) tablica przemysłu ludowego,
- 3) bukiety weselne,
- 4) 12 beczulek drewnianych na bryndzę,
- 5) 6 kieliszków toczonych z drzewa,
- 6) obraz ze słomy przedstawiający św. Józefa,
- 7) 3 pary pantofli,
- 8) 1 taca na pieczywo (wyroby z Dąbrowy k/Tarnowa),
- 9) przybory domowego użytku z drzewa,
- 10) 1 uzda dla konia wykonana w Dąbrowie,
- 11) powrozy lniane.

Powiat jasielski:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) tablica przemysłu ludowego,
- 3) manekin w stroju kobiety,
- 4) 3 kobiałki, wykonane przez p. Jurkowskiego z Zawadki Osieckiej,
- 5) 1 koszyk na papiery,
- 6) 15 beczulek różnych wielkości na masło, bryndzę, ser, wykonane przez Związek Strzelecki w żurawiej,
- 7) 2 maselniczki i skopce na mleko,
- 8) 2 sztuki płótna lnianego,
- 9) powrozy i postronki,
- 10) ceramika: wazony, garnki malowane wewnątrz, miski, flakony, dzbanki,
- 11) ptak rzeźbiony w drzewie,
- 12) skórki baranie wyprawne,
- 13) przetaki wykonane w Czernej,
- 14) 1 obrus wyszywany.

Powiat myślenicki (2 stoiska):

- 1) mapa letniskowa,
- 2) tablica przemysłu ludowego,
- 3) szereg zdjęć fotograficznych powiatu myślenickiego,
- 4) znane w Polsce wyroby żelazne ze Świątnik: siekiery, młoty, podkowy, grabie, kilofy, gwoździe, świdry, okucia do wozów, łapki na myszy i t. p.,
- 5) wyroby koszykarskie,
- 6) wyroby szcnotkarskie z Barwałdu,
- 7) płótna (pięknie wybielone),
- 8) guziki niciane wytwórni Małopolskiej w Myślenicach,
- 9) pantofle nocne, koronki, czepki,
- 10) wyroby z drzewa, kasetki, krzeselko dziecięce,
- 11) obrus wyszywany.

Powiat gorlicki:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) tablica przemysłu ludowego,
- 3) widoki okolic i zabytków,

- 4) 2 manekiny w stroju ludowym,
- 5) wyroby ze słomy, wykonane w Łuźnej,
- 6) wyroby z drzewa: wałki, łyżki, widelce, szkałki, grzybki do cerowania,
- 7) firanki ręcznej roboty,
- 8) hafty, serwety, obrusy i inne wyroby z płótna wyszywane.

Powiat wadowicki (2 stoiska):

- 1) mapa letniskowa,
- 2) kartoteka katastrów letniskowych,
- 3) tablice przemysłu ludowego,
- 4) zdjęcia krajoznawcze, literatura dotycząca pow. wadowickiego,
- 5) pięknie haftowane komplety serwet, obrusów,
- 6) dział bednarski: beczki i t. p.,
- 7) dział koszykarski: koszyki, kobiałki,
- 8) pierniki — różańce odpustowe,
- 9) płótna cienkie i grube,
- 10) 8 okładek do dzieł Emila Zegadłowicza,
- 11) makatki wyszywane,
- 12) rzeźby samouków w drzewie: wyobrażające Chrystusa Frasobliwego oraz św. Izydora oracza,
- 13) obraz Chrystusa inkrustowany w drzewie,
- 14) ceramika: flakony, dzbanki i t. p.,
- 15) album na fotografie.

Powiat bialski:

- 1) mapa letniskowa,
- 2) fotografie najciekawszych miejscowości powiatu,
- 3) manekin kobiety w stroju ludowym,
- 4) 4 kozuchy,
- 5) kurtki damskie,
- 6) sukna białe i ciemne,
- 7) wyroby trykotowe, swetry, skarpetki, rękawiczki,
- 8) wyroby z drzewa, talerze, kasety, pudełka,
- 9) albumy,
- 10) figurki z drzewa wyrobu Suchanka,
- 11) tablica z papierowemi wzorami wyrobów bialskich.

Stoiska województwa stanisławowskiego.

Powiat nadwórniański:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
 - 2) szereg zdjęć miejscowości letniskowych i obyczajowych z życia huculów,
 - 3) meble artystyczne, wykonane przez artystę-rzeźbiarza - samouka Turczyniaka z Łuhu i Biało-szewskiego (własność Wydziału Powiatowego): stół bogato rzeźbiony w limbie, kryty laufrem o charakterystycznych deseniach, 6 zydli bogato rzeźbionych,
 - 4) ściany zdbi liźnik,
- Prawe stoisko wypełniają:
- 5) manekin hucuła w stroju huculskim,
 - 6) manekin hucułki w stroju huculskim;
- ściany zdobią wyroby mieszkańców gromady Dora:
- 7) wereta,
 - 8) dwa besahy,
 - 9) dwa kieptary,
 - 10) jeden petek.

Mieszkańcy gminy Mikuliczyn nadesłali:

- 11) szereg wstawek do koszul,
- 12) 2 pary kapczur,
- 13) gierdan do zegarka,
- 14) dwie łuczki z pociorków na szyję.

Wyroby mieszkańców gminy Jabłonica reprezentują:

- 15) zapaski,
 - 16) kapczury,
 - 17) wyszywane wstawki do koszul.
- Z gminy Zielona:
- 18) koszula męska wyszywana.

Powiat kołomyjski:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) szereg b. ładnych zdjęć z Kosmacza,
- 3) obraz olejny, przedstawiający pięknie położoną willę „Stefanja“ w Kosmaczu,
- 4) liźniki,
- 5) zapaski typowe kosmackie,
- 6) werety barwne,
- 7) biały bardzo charakterystyczny w ozdobach

petek,

- 8) ręczniki wyszywane,
- 9) łuczki na szyję,
- 10) gierdany,
- 11) koszule huculskie: kobieca i męska,
- 12) papucie wełniane,
- 13) pasy,
- 14) obrus,

z wyrobów drzewnych:

- 15) dwie trijce (lichtarze trójświecowe),
- 16) mała skrzynia zdobna na wzór huculski (model skrzyni na rzeczy),
- 17) ramki do lustra,
- 18) koneweczki,
- 19) nadesłane przez dr. Vincenza: cztery stare zabytkowe trijce, naczynie drewniane na wodę, model deraby,
- 20) łyżki i widelce inkrustowane,
- 21) ramki do obrazków,
- 22) krzyże rzeźbione,
- 23) piórniki,
- 24) klucze drewniane inkrustowane,
- 25) przybory na biurko,
- 26) puderniczka,
- 27) rękawiczki i pończochy wełniane,
- 28) piękne charakterystyczne pisanki kosmackie.

Powiat kosowski.

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) szereg pięknych zdjęć widokowych,
- 3) wereta (wyrób chałupniczy),
- 4) materiał na besahy, wyrób chałupniczy,
- 5) liźniki,
- 6) kilimy na motywach pisanek,
- 7) kilimy wyrobu p. Kordeckiej z Kosowa,
- 8) lniano - wełniana wereta huculska,
- 9) wyroby garncarskie: trijce, dzbanki, maselniczka, flakony wyrobu garncarzy Cwiłyka z Kosowa, Trześniowskiego pochodzącego z Kut i Marjarza Antoniego ze Smodnej.
- 10) rzeźba inkrustacja w drzewie: talerz, kase-
ta grzyb, flaszka weselna, toporek huculski, laska,
koneweczka, czutra, krzyż jaworowy cerkiewny, wy-

robu rzeźbiarzy huculskich Wasyla Jakibiaka, Skryblaka, Kiszczuka Ołeksza, Myckana Iwana.

11) wyroby bednarskie: dwojaczki bednarskie, paskiwnik z kabłąkiem i z uszami. Wyroby bednarzy huculskich Hrymaluka i innych,

12) album skórzany nabijany, wykonany sposobem pasów huculskich przez Jakibiaka Fedora,

13) pisanki.

Powiat doliński:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) szereg zdjęć fotograficznych miejscowości letniskowych, turystycznych i zabytkowych z Ludwikówki, Łuhów, Wygody i Wełdzisza,
- 3) wyroby przemysłu ludowego: kozuchy, bluzki.

Powiat stryjski:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) 2 barwne plakaty ze Skolego, jako letniska i zimowiska,
- 3) szereg zdjęć fotograficznych,
- 4) wyroby drzewne, kilimy, ręczniki, narzuty, serwetki, bluzki, chodniki i inne tkaniny.

Województwo lwowskie.

Powiat leski:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) mapa gipsowa powiatu,
- 3) szereg zdjęć fotograficznych i obrazków,
- 4) Album p. n. Letniska pow. leskiego, zawierający szczegółowy wykaz miejscowości letniskowych w powiecie w/g wzoru opracowanego przez Zw. Pow.

Województwo pomorskie.

Powiat morski:

- 1) mapa orientacyjna wybrzeża wymalowana na ścianie,
- 2) wzdłuż trzech ścian w jednym szeregu umieszczone zostały tablice i wykresy dotyczące:
 - a) średniej temperatury wody morskiej,
 - b) nasłonecznienia wybrzeża w porównaniu z Warszawą, Krakowem i Lwowem,
 - c) średnich danych dni pochmurnych,
 - d) warunków mieszkaniowych,
 - e) ilości letników w kąpieliskach morskich,
 - f) połączenia kraju z wybrzeżem,
 - g) komunikacji,
 - h) opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa na morzu,
- 3) wyroby przemysłu rybnego,
- 4) fotomontaże przedstawiające 15 miejscowości letniskowych wybrzeża,
- 5) plan orientacyjny osiedli nadmorskich, posiadających plany zabudowy,
- 6) plan osiedla wielkiej wsi Hallerowa,
- 7) regulamin dla ratowników,
- 8) rozporządzenia dotyczące wybrzeża,
- 9) stare insygnia władzy sołtysa t. zw. „kluka“,
- 10) trąba pasterska „buzana“, jedyny dziś egzemplarz zaginionej już dziś trąby pasterskiej na Kaszubach,

- 11) dzban do piwa z Pucka z XV wieku,
- 12) sieci rybackie i ościenie,
- 13) wyroby garncarskie,
- 14) bogate wyszycia kaszubskie,
- 15) modele kutra i żaglowca.

Powiat kartuski:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) barwna mapa Szwajcarii Kaszubskiej, uwy-
puklająca walory turystyczne,
- 3) bogate wyszycia kaszubskie,
- 4) 1 sztuka białej wełny,
- 5) kolekcja wyrobów ceramicznych garncarza
Necla, jedyne go dziś garncarza artysty, wyrabia-
jącego artystyczną ceramikę na Kaszubach.

Województwa wschodnie.

Powiat brasławski:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) szereg zdjęć z jezior Brasławszczyzny,
- 3) album z bogatym zbiorem widoków, odz-
wierciadlających wysokie walory turystyczne i let-
niskowe Brasławszczyzny,
- 4) 5 kuponów wełny na ubranie,
- 5) 3 makaty,
- 6) 2 serwety,
- 7) 2 chodniki.

Powiat nowogródzki:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) bogata kolekcja ziół leczniczych, zbieranych
przez miejscową ludność,
- 3) 3 barwne narzuty,
- 4) obrusy,
- 5) kilim.

Powiat święciański:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) chodniki,
- 3) serwety,
- 4) krajki.

Powiat krzemieniecki:

- 1) mapa letniskowa powiatu,
- 2) mapa zabytków i ciekawszych obiektów tu-
rystycznych,
- 3) mapa skoczni narciarskiej,
- 4) barwny plakat szkoły szybowcowej w Soko-
lej Górze,
- 5) szereg zdjęć fotograficznych,
- 6) tkaniny wełniane: chodniki i narzuty,
- 7) wyroby garncarskie pięknej ceramiki,
- 8) wyroby sportowe: narty, rakiety tenisowe,
buty narciarskie.

Letniska naddniestrzańskie.

W korytarzu 10-metrowe stoisko doliny Dnie-
stru. Stoisko to obejmuje mapy Dniestru na odcinku
od żurawna do okopów Św. Trójcy, jako terenu tu-
rystycznego i letnisk nadniestrzańskich zarówno
w woj. tarnopolskim, jak i stanisławowskim. Obok
mapy bogata kolekcja zdjęć krajoznawczych z całego
województwa tarnopolskiego.

Województwo kieleckie.

W korytarzu zajęły także miejsce powiaty: ol-
kuski i kielecki, wystawiając swe mapy letniskowe
oraz szereg zdjęć fotograficznych.

PLAN GOSPODARKI DROGOWEJ W POLSCE.

Profesorowie Politechniki Lwowskiej (głównie
prof. Bratro) opracowali memoriał, dotyczący po-
trzeb w zakresie gospodarki drogowej w Polsce. Za-
sadnicze wytyczne tego memoriału są następujące.

Polska posiada w tej chwili dróg

państwowych	bitych 14293 km.,	grunt. 3507 km.
wojewódzkich	„ 10832 „	„ 3968 „
powiatowych	„ 22592 „	„ 13635 „
gminnych	„ 10605 „	„ 256805 „
Razem 58322 km.		277915 km.

Stanowi to przeciętnie 15 km. na 100 km.² po-
wierzchni drogi z nawierzchnią twardą oraz około 71
km. na 100 km.² dróg gruntowych. Gęstość dróg nie
jest równomierną w poszczególnych województwach.
Na Śląsku na 100 km.² przypada 53 km. drogi o trwa-
łej nawierzchni, w poznańskim — 30 km., w Mało-
polsce — 21 km., na kresach wschodnich zaledwie 2
km. Należy przytem dodać, że do kategorii dróg bi-
tych zostały zaliczone drogi, które kiedyś posiadały
trwałą nawierzchnię, a dziś często są ruiną.

Przeciętna grubość jezdni tłuczniowej wynosi
u nas zaledwie 11 cm., o często bardzo schodzi poni-
żej 5 cm. Długość nowoczesnych nawierzchni o typie
ulepszonym na drogach państwowych wynosi zale-
dwie 960 km.

Pierwszem zadaniem gospodarki drogowej win-
no być utrzymanie w należytych stanie istniejącej
sieci drogowej. Przeciętne roczne zużycie tłuczni
na 1 km. drogi państwowej wynosi około 60 m³; powin-
no być ono podniesione conajmniej do 80 m³ celem
pogrubienia istniejących nawierzchni. Biorąc powyż-
sze pod uwagę, minimalne koszty rocznego otrzyma-
nia naszej sieci drogowej wynoszą około 104 miljo-
ny złotych. Corocznie pewna ilość obecnych dróg
ziemnych powinna być zaopatrzona w twardą jezd-
nię. Jeżelibyśmy całą złączoną z tem akcją rozłożyli
na lat 30, natenczas przy ogólnej długości tych dróg
21.110 km. (bez dróg gruntowych gminnych, będą-
cych drogami o znaczeniu lokalnym), wtedy należa-
łoby pokryć nawierzchnię tłuczniową około 700 km.
rocznie; licząc koszt 1 km. na 15.000 zł., wydatek ro-
czny na pokrycie dróg gruntowych tłuczniową na-
wierzchnią wyniosłby około 10,5 milj. zł., z czego 1,8
miljn. obciążą Państwo, 8,7 miljn. samorzady. Nad-
to co roku przybywać powinno 800 km. nowych dróg,
z czego około 250 km. państwowych oraz 550 km. sa-
morządowych; koszt utrzymania nieistniejących je-
szcze arteryj wyniesie dla Państwa 0,6 milj. zł., dla
samorządów także około 0,6 milj. zł. Łącznie zatem
utrzymanie roczne dróg wymaga około 115,7 miljo-
nów zł. (104 + 10,5 + 1,2), z czego na drogi pań-
stwowe przypada 40,3 milj. zł., samorządowe —
75,4 milj. zł.

W zakresie budowy nowych dróg programem
minimalnym było uzupełnienie naszej sieci drogowej
w ciągu 50 lat do gęstości 30 km. na 100 km.². Wy-
pada z tego konieczność budowy 800 km. nowych

dróg rocznie, co przy przeciętnej cenie 1 km. 40.000 zł. wymaga rocznego wydatku 32 miljn. zł., z czego na Państwo przypada 10 miljn. zł., na samorzady 22 miljn. zł.

Równocześnie rozwój motoryzacji wymaga budowy nowoczesnych jezdni. Jako program minimalny należy przyjąć 25% dróg nowoczesnej nawierzchni po upływie lat 50. Dla zrealizowania tego programu należy przebudować rocznie 600 km. dróg, co wymaga wydatku na sumę około 90 miljn. zł., obciążającego Państwo. Równocześnie w miastach ponad 25.000 mieszk. należy dążyć do budowy nowych typów jezdni, co wymaga rocznie około 50 miljn. zł.

Obecna długość mostów na drogach państwowych wynosi 90.000 metrów bieżących, z czego 75000 m. b. przypada na mosty drewniane. Na drogach państwowych, które będą wybudowane w ciągu 50 lat, długość mostów wyniesie około 65.000 m. b. Istniejące mosty drewniane należy przebudować na sta-

łe, razem zatem trzeba będzie przebudować i wybudować 140.000 m. b. (65.000 + 75.000). Przy cenie 4.000 zł. za 1 m. b., wydatki roczne winny wynieść 11,2 miljn. zł. Licząc ponadto odbudowę mostów drewnianych zanim będziemy mogli je na stałe przebudować, która wymaga około 1,2 miljn. zł. (2000 m. b. × 600 zł.), otrzymamy razem 12,4 miljn. zł., które musi ponosić Państwo.

Długość mostów na istniejących drogach samorządowych wynosi około 150.000 m. b. W okresie lat 50 cyfra ta wzrośnie do 220.000 m. b. W przypuszczeniu, iż 25% mostów zostanie przebudowana na stałe, zaś 75% pozostanie drewniana, wydatki samorządu wyniosą około 6,4 miljn. zł.

Ogółem zatem trzeba rocznie wydawać na drogi 306,5 miljn. zł., gdy faktycznie w r. 1934/35 wydaliśmy 146 miljn. zł. (98 miljn. zł. Państwo, 48 miljn. samorzady).

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 27.VIII. 1936 r.).

1 dol. St. Zjedn. — 5.30 zł. — 5.28 zł.
100 frank. szwajc. — 173.57 zł. — 172.89 zł.
1 funt. szterl. — 26.80 zł. — 26.66 zł.
100 frank. franc. — 35.05 zł. — 34.91 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania).
W dn. 27.VIII. 1936 r. Warszawa.

Zyto 14.50 — 14.75 zł.
Pszenica 22.25 — 22.75 zł.
Jęczmień 20.00 — 21.00 zł.
Owies 14.50 — 15.00 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Jeden z pracowników gminnych wojew. łódzkiego zapytuje:

Pracownik X ma 3 lata pracy państwowej i samorządowej (razem według więc § 46 ustęp 5-ty statutu emerytalnego obecnie jest w okresie wyczekiwania do wysługi emerytalnej, ponieważ według § tego, ustęp 4 — pracownicy, którzy wstąpili do służby po dn. 1.I.28 r. nabywają prawo do zaliczenia lat poprzedniej pracy po 5 latach od chwili wstąpienia na służbę.

Obecnie X zajmuje w gminie Y stanowisko z-cy sekretarza gminy — (etatowe) i jest ubezpieczony w powiatowym funduszu emerytalnym. — Służy on w gminie Y od 1.VIII.1934 r.

a) Czy Zarząd gminny zwalniając go na podstawie art. 14 ustawy samorządowej bez jego winy i prośby, może go zwolnić natychmiast, to jest od dnia powzięcia uchwały (bez 3-miesięcznego wypowiedzenia) a dać mu tylko odprawę w wysokości pensji, ostatnio otrzymywanej 3-miesięcznej?

b) Czy musi mu wypowiedzieć na 3 miesiące naprzód pracę i czy w tym wypadku przysługiwałoby ponadto jemu odszkodowanie 3-miesięczne?

c) Czy w wypadku wypowiedzenia mu pracy natychmiast, to jest z dniem powzięcia uchwały, musiałaby mu gmina dać 3-miesięczne odszkodowanie i ponadto 3-miesięczną odprawę zgodnie z § 22 statutu emerytalnego? Pracownik w danym związku komunalnym służy 3 lata.

d) Czy w wypadku wypowiedzenia mu na 3 miesiące naprzód pracy, musi mu także dać odprawę w wysokości pełnych jednomiesięcznych poborów, ostatnio otrzymywanych, a nie mniej, jak 3-miesięcznych — vide § 22 statutu emerytalnego.

Odpowiedź: Stosunek służbowy pracowników samorządowych ma charakter prywatno - prawny i wobec tego dotyczą go postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16.III.1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 323).

W myśl zaś art. 25 ust. 1 pkt. 4 tego rozporządzenia umowa zawarta na czas nieograniczony może być rozwiązana po upływie trzech miesięcy od wypowiedzenia umowy przez jedną ze stron, przyczem okres wypowiedzenia wynosić ma całkowite trzy miesiące kalendarzowe i kończyć się musi zawsze ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego, a wypowiedzenie winno nastąpić najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kalendarzowego, poprzedzającego okres wypowiedzenia.

Celem zwolnienia pracownika — pracodawca musi zatem dopełnić ustawowego wymogu o trzy-miesięcznym wypowiedzeniu. Przez okres wypowiedzenia pracownik jest zasadniczo zobowiązany do pracy, a od woli pracodawcy zależy ewentualne natychmiastowe zwolnienie pracownika od pełnienia obowiązków i wypłacenie mu 3-miesięcznych poborów (za okres wypowiedzenia).

Podanego wyżej postanowienia ustawy nie można przeto interpretować w ten sposób, iż pracodawca jest zobowiązany do trzymiesięcznego wypowiedzenia, a po upływie tego okresu do wypłaty trzymiesięcznej odprawy.

Niezależnie od uprawnień, przewidzianych ustawą w razie rozwiązania stosunku służbowego, pozostają uprawnienia pracownika, wynikające z ubezpieczenia w powiatowym funduszu emerytalnym.

Jeżeli zatem pracownik przy zwolnieniu go ze służby bez jego winy i prośby nie nabył prawa do zaopatrzenia emerytalnego, to w myśl § 22 statutu emerytalnego przysługuje mu prawo do jednorazowej odprawy w wysokości pełnych, jednomiesięcznych, ostatecznie otrzymanych poborów, za każdy rok faktycznej służby w danym związku samorządowym, nie mniej jednak, niż 3-miesięczne pobory służbowe,

Streszczając podane wyżej wyjaśnienia należy stwierdzić, iż przy zwolnieniu pracownika ze służby:

1) z tytułu umowy o pracę pracodawca jest zobowiązany do trzymiesięcznego wypowiedzenia, przyczem może on: a) pracownika zatrzymać przy pracy przez okres wypowiedzenia, albo — b) zwolnić go odrazu od pełnienia obowiązków i wypłacić mu pobory za okres wypowiedzenia;

2) z tytułu ubezpieczenia w powiatowym funduszu emerytalnym pracownik ma prawo do jednorazo-

wej odprawy w wysokości jednomiesięcznych poborów za każdy rok służby, nie mniej jednak niż 3-miesięczne pobory.

J. B.

2. *Pytanie:* Jeden z zarządów gminnych powiatu mławskiego zapytuje: w jaki sposób należy dokonać zapisu do rejestru mieszkańców o osobie, która przez pomyłkę nie została objęta ankietą, choć na terenie gminy zamieszkuje bez przerwy od roku 1930 do chwili obecnej?

Odpowiedź: Na podstawie § 16 pkt. 1) rozp. M. S. Wewn. z dn. 23.V.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 489) zarząd gminy winien wezwać interesowaną osobę, by ta obecnie ankietę złożyła, jak również protokularnie wyjaśniła przyczyny niedopełnienia czynności tej w terminie przepisowym. Fakt przebywania bez przerwy na terenie gminy danej osoby w okresie od roku 1930 do dnia złożenia ankiety winien być potwierdzony osobnym piśmiennym oświadczeniem dwóch wiarygodnych osób. W tych warunkach przyjęta ankietą, po wpisaniu do bieżącej ks. kontr. ruchu ludn. przyb. (po odnotowaniu w rubrykach: 1, 2, 3, 4, 6 i 10, jak również 12 i 13 — do których się wpisuje „według ankiety“ i „zgodnie z § 16 pkt. 1) rozp. M. S. Wewn. z dnia 23.V.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 489)“ — stanowi dostateczną podstawę do dokonania zapisów w rejestrze mieszkańców według zasad ogólnych.

—s/a—

K o m u n i k a t y

KURS ADMINISTRACJI KOMUNALNEJ.

Sekretariat Kursów Administracji Komunalnej przy Wydziale Nauk Politycznych i Społecznych Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie podaje do wiadomości, że dnia 1 października r. b. będzie uruchomiony kolejny XX Kurs Administracji Komunalnej dla pracowników samorządowych.

Program Kursu na grupie A. i B. obejmuje między innymi następujące przedmioty:

Część ogólna programu:

1. Historia ustroju Polski.
2. Prawo konstytucyjne.
3. Prawo cywilne.
4. Prawo karne.
5. Prawo administr. z ustr. władz skarb.
6. Nauka o społeczeństwie.
7. Geografia gospodarcza Polski.
8. Ekonom. polit. i polit. ekonom.

Umiejętności praktyczne:

1. Rachunkowość komunalna.
2. Biurowość.
3. Język polski.
4. Statystyka stosowana.
5. Gminne kasy poz.-oszcz.
6. Prawo urzędnicze.
7. Akta stanu cyw. i ewid. ruchu ludn.
8. Wychowanie fizyczne.
9. Sprawy wojskowe.

Przedmioty samorządowe:

1. Ustrój samorządu.
2. Skarbowość ogólna.
3. Skarbowość komunalna.

4. Budżet komunalny.

5. Polityka komunalna.

Polityka komunalna obejmuje poza wykładem teoretycznym oraz zajęciami praktycznymi cały szereg przedmiotów - monografij, mających na celu pogłębienie samego zagadnienia, jak: teorię polityki komunalnej, ubezpieczenia w samorządzie, spółdzielczość, szkolnictwo, przedsiębiorstwa komunalne, rolnictwo, zdrowie publiczne, opiekę społeczną, drogi, regulację miast, politykę gruntową i rozbudowę miast, prawo budowlane i t. d.

Kurs XX trwać będzie od dnia 1 października r. b. do dnia 28 lutego 1937 roku. Warunki zapisu są następujące:

I. Dla grupy A. (dla pracowników samorządu miejskiego i ziemskiego) conajmniej 6 klas gimnazjum oraz trzy lata praktyki na stanowisku referendarskim lub podreferendarskim.

II. Dla grupy B. (dla pracowników samorządu wiejskiego) conajmniej 4 klasy gimnazjum lub 7 klas szkoły powszechnej oraz trzy lata praktyki na stanowisku referendarskim lub podreferendarskim.

Wymagania 3-letniej praktyki mogą być obniżone w zależności od posiadania wykształcenia szkoły średniej, w szczególności dla posiadających świadectwo dojrzałości wymagana jest tylko roczna praktyka.

Kandydaci nieposiadający przy zapisie pełnych kwalifikacji, mogą być przyjęci na podstawie konferencji wstępnej albo z przedmiotów ogólnych (historja i geografia Polski), albo też z przedmiotów samorządowych (ustrój samorządu i zakres jego działalności).

Opłata na Kursie A. wynosi Zł. 300.—, na Kursie B. Zł. 150.—, płatne zgóry przy zapisie.

Kandydaci powinni składać: podanie, życiorys własnoręcznie napisany, świadectwo szkolne, zaświadczenie o pracy w samorządzie oraz metrykę urodzenia i 2 fotografie.

Zgłoszenia przyjmuje Sekretariat Wolnej Wszechnicy Polskiej Warszawa, ul. Wolnej Wszechnicy róg Opaczewskiej.

Dobre drogi
są pomnikiem
dobrej gospodarki
każdego powiatu
i każdej gminy!

Jak najracjonalniej
i najlepiej
pobudować drogi
przy pomocy
SZARWARKU

poucza nas książka LEONA STASKA p.t.

ŚWIADCZENIA W NATURZE

(SZARWARK)

KOMENTARZ, PRZEPISY,
INSTRUKCJA SZCZEGÓŁOWA

Nabyć można za zł. 3,50

w Samorządowym Instytucie Wydawniczym
Warszawa, ul. Miodowa 6.

Tel. 5-92-63 i 6-82-18.

Zarząd Miejski w Tomaszowie Mazow.

o g ł a s z a

K O N K U R S

na stanowisko Kierownika Wydziału Skarbowego (Finansowego)

z wynagrodzeniem według VI-ej grupy, obliczonej na podstawie przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 1073).

Kandydaci na powyższe stanowisko winni posiadać następujące warunki: 1) obywatelstwo polskie, 2) wyższe wykształcenie, 3) conajmniej 5-letnią praktykę samorządową lub państwową, 4) nieprzekroczony 40 rok życia.

Podania wraz z życiorysem i odpisami dokumentów, stwierdzających posiadanie wyżej wymienionych warunków, należy nadsyłać do Zarządu Miejskiego w Tomaszowie Maz. (Wydział Ogólny) do dnia 20 września b. r. włącznie.

Zarząd Miejski zastrzega sobie prawo przyjęcia tej oferty, którą uzna za odpowiednią.
Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

w/z Prezydenta Tymczas. Wiceprezydent (—) *Dr. M. Gajewski.*

Oglądacz Mięsa lat 35 z dużą praktyką fachową, były pracownik Centralnej Rzeźni m. st. Warszawy, uczciwy, referencje może złożyć w każdej chwili,—poszukuje posady w osadzie prowincjonalnej.

Łaskawe zgłoszenia uprasza się kierować: Warszawa 4, ul. Zakopowa 5 m. 18, Czesław Skowroński.

Składajcie ofiary

na F. O. M.

k-to P. K. O. 42.001.